
[SCHOOLNAAM]

EXAMENREGLEMENT SCHOOLDIPLOMA

VSO UITSTROOMPROFIEL DAGBESTEDING

Betreft: Examenreglement om tot diplomeren te komen voor het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'

Versienummer en datum: Versie 28 juni 2022

Status: .....

Opgesteld door: .....

Ingangsdatum: Na vaststelling door het bevoegd gezag van [NAAM VAN HET BESTUUR]

Jaarlijkse revisiedatum: Aan het einde van ieder schooljaar

Vaststelling examenreglement 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'

Instemming door de MR met de inhoud van het examenreglement (de bijlagen vallen buiten het reglement)

Naam: _____

Functie: _____

Datum: _____

Plaats: _____

Handtekening: _____

Vaststelling namens het bevoegd gezag

Naam: _____

Functie: _____

Datum: _____

Plaats: _____

Handtekening: _____

Inhoudsopgave

Vaststelling examenreglement ‘schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding’	2
Toelichting op het ‘schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding’	4
Examenreglement voor diplomering in het vso uitstroomprofiel dagbesteding	6
Artikel 1. Algemeen	6
Artikel 2. Begrippen	7
Artikel 3. De duur van het examenreglement: het examenjaar.....	8
Artikel 4. De eisen voor het behalen van het schooldiploma.....	8
Artikel 5. Het examendossier.....	10
Artikel 6. De examencommissie van de school	10
Artikel 7. Vaststelling en wijziging	11
Artikel 8. Publicatie	11
Artikel 9. Bewaartermijn.....	11
Artikel 10. Slotbepaling	11
Artikel 11. Bronvermelding	11
Bijlage 1: Format tekst schooldiploma	12
Bijlage 2: Voorbeeld van een ingevuld schooldiploma	13
Bijlage 3: Voorbeeld tekst voor op de verklaring	14
Bijlage 4: Checklist/cijferlijst examendossier	15
Bijlage 5: Beschrijving van het diplomeringsproces (voorbeeld)	16
Bijlage 6: Handreiking voor leerlingen en ouders.....	20

Toelichting op het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'

Inleiding

Vanaf het schooljaar 2021/2022 hebben leerlingen die onderwijs volgen in het uitstroomprofiel dagbesteding van het voortgezet speciaal onderwijs (vso), recht om hun schoolloopbaan af te kunnen ronden met een schooldiploma. Dit schooldiploma geeft deze doelgroep de erkenning die zij verdienen en zorgt voor meer kansengelijkheid in het onderwijs. Met het schooldiploma kunnen de leerlingen van het uitstroomprofiel dagbesteding aantonen welke resultaten en welke ontwikkeling zij tijdens hun schoolloopbaan hebben behaald en doorgemaakt en het voortgezet onderwijs afronden.

Doelgroep

Het schooldiploma is bedoeld voor leerlingen die ingeschreven staan in het uitstroomprofiel dagbesteding. Dit schooldiploma geeft geen instroomrecht in het vervolgonderwijs en heeft op die wijze geen civiel effect. De civiele waarde zit in de resultaten die de leerling heeft behaald, de erkenning voor de leerling en de ouders en de herkenbaarheid van de verschillende onderdelen voor de aanbieders van dagbesteding en gemeenten.

De wettelijke voorschriften

De Wet op de expertisecentra schrijft in artikel 14g het volgende voor op het gebied van het 'Schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'¹:

"Artikel 14g. Schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding

- 1. De directeur reikt een schooldiploma voortgezet speciaal onderwijs uit aan de leerling die het onderwijs in het uitstroomprofiel dagbesteding verlaat, voor wie de leerplicht, bedoeld in paragraaf 2 van de Leerplichtwet 1969, is geëindigd en die naar het oordeel van de directeur in aanmerking komt voor het schooldiploma. De directeur baseert zijn oordeel op een reglement dat door het bevoegd gezag wordt vastgesteld.*
- 2. Een portfolio waarin de behaalde resultaten zijn opgenomen, maakt deel uit van het schooldiploma.*
- 3. Bij ministeriële regeling wordt een model² voor het schooldiploma vastgesteld.*
- 4. De leerling die een deel van het programma heeft voltooid, de school verlaat en niet op grond van het eerste lid een schooldiploma ontvangt, ontvangt een verklaring."*

Vrijheid voor inrichting

De wettelijke regeling beperkt zich tot het voorschrijven van de verplichting dat het bevoegd gezag een examenreglement moet opstellen, maar laat de sector/school vrij in het regelen van de inhoud daarvan. De enige wettelijke eis is dat het portfolio waarin de behaalde resultaten van de leerling zijn opgenomen, onderdeel moet uitmaken van het schooldiploma.

Examenreglement, examencommissie en examendossier

De school dient een examenreglement op te stellen hoe de school komt tot examinering. De examencommissie ziet toe op het uitvoeren van het examenreglement. Het examendossier van de leerling is hierbij van belang. Het examendossier en het portfolio van [SCHOOLNAAM] hebben veel overlap. Het voorliggende examenreglement van [SCHOOLNAAM] gaat ervan uit dat het schooldiploma kan worden toegekend als de leerling voldaan heeft aan vier eisen³:

1. Het examenjaar⁴ is in de regel één schooljaar. Voor leerlingen die gedurende het schooljaar uitstromen heeft het examenjaar tenminste 6 kalendermaanden;
2. Voldoende aanwezigheid. De school bepaalt in het reglement wat de minimale aanwezigheidsplicht in het onderwijs is binnen de mogelijkheden van de leerling;
3. Het portfolio met behaalde resultaten. In het portfolio toont de leerling hoe hij gewerkt heeft aan de verschillende leergebieden en de domeinen werken, wonen, vrije tijd en burgerschap;
4. Deelname aan het examengesprek. Dit gesprek vormt de afronding en de mogelijkheid om het diploma te behalen.

¹ Staatsblad 2021, 179. Bron: [Overheid.nl](https://overheid.nl) officiële publicaties. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

² Staatscourant 2021, 36251. Bron: www.overheid.nl. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

³ Let op, in de wet wordt gesproken over een reglement, de inhoud is aan de school. Dit examenreglement is een interpretatie van de wetgeving.

⁴ Het examenjaar van leerlingen in het uitstroomprofiel dagbesteding heeft minimaal 1.000 klokuren. Bron: [Rijksoverheid](https://rijksoverheid.nl) normuren voortgezet speciaal onderwijs. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

De kern van het diploma is het opgebouwde portfolio van de leerling. Dit portfolio is de belangrijkste eis om het diploma toe te kennen. Daarvoor heeft [SCHOOLNAAM] helder geformuleerd aan welke eisen het portfolio moet voldoen. De vorm van het portfolio is aan de school.

Instemming Medezeggenschap en vaststelling bevoegd gezag

Het bevoegd gezag van [SCHOOLNAAM] neemt een voorgenomen besluit ten aanzien van het examenreglement. Dit reglement wordt voorgelegd ter instemming aan de medezeggenschapsraad⁵ van [SCHOOLNAAM]. Nadat de MR instemming heeft verleend, stelt het bevoegd gezag het reglement definitief vast.

---

⁵ Bron: [WMS](#) artikel 10 lid b en c. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

Examenreglement voor diplomering in het vso uitstroomprofiel dagbesteding

Leeswijzer: Overall waar *hij* en/of *zijn* staat, wordt ook *zij* en/of *haar* of *genderneutraal* bedoeld.
Overall waar ouder(s) staat, wordt ook opvoeder(s), voogd(en) en/of verzorger(s) bedoeld.

Artikel 1. Algemeen

Het uitgangspunt is dat alle leerlingen die zijn toegelaten tot het uitstroomprofiel dagbesteding in het voortgezet speciaal onderwijs een schooldiploma kunnen behalen, ondanks de grote variatie in mogelijkheden, vaardigheden en competenties.

Aan het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' worden eisen gesteld, waardoor het zowel voor de leerling als de omgeving waarde verkrijgt en maatschappelijk relevant is. De school brengt gedurende het onderwijsleerproces de ontwikkeling van de leerling in kaart. Wanneer de leerling voldoet aan de eisen zoals die gesteld zijn in dit examenreglement, dan behaalt de leerling het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'. Deze eisen hebben betrekking op de volgende onderdelen naast de persoonsgegevens van de leerling (zie Artikel 5):

1. Het **examenjaar** duurt in principe een schooljaar. Het examenjaar loopt in principe gelijk aan een schooljaar en start in augustus en eindigt in juli. Wanneer de leerling gedurende het schooljaar uitstroomt, dan kan de leerling het diploma behalen mits het examenjaar minimaal 6 kalendermaanden telt. Er kan teruggerekend worden vanaf de verwachte uitstroombdatum.
2. Het **portfolio** van de leerling met daarin bewijsstukken op de volgende gebieden:
  - a. De **praktijkvorming** waarbij inzichtelijk gemaakt wordt in welke mate de leerling zich op het gebied van arbeidscompetenties op de stage(s) en het gebied van de vakvaardigheden heeft ontwikkeld;
  - b. De **loopbaanoriëntatie en -sturing** van de leerling van 'wie hij is, wat hij kan en wat hij wil' (bijv. in de vorm van een collage en/of stageverslagen en beschrijvingen van wat de leerling leuk vindt);
  - c. De deelname aan de lessen **Nederlandse taal en communicatie** en **Rekenen wiskunde** en bewijsstukken van de ontwikkeling van de leerling;
  - d. De deelname aan de lessen op de gebieden van '**wonen**', '**vrije tijd**' en '**burgerschap**' en bewijsstukken.Wanneer de leerling aan bovenstaande eisen voldoet, dan is de leerling feitelijk geslaagd en kan de formele afronding door middel van een examengesprek gevoerd worden.
3. De afronding door middel van het voeren van een **examengesprek**. Dit examengesprek is een afrondende bijeenkomst over het portfolio en het onderwijsleerproces. De leerling presenteert (in de meest ruime betekenis van het woord) binnen zijn mogelijkheden wat hij geleerd heeft en wat zijn of haar talenten en voorkeuren zijn. Dit is in aanwezigheid van de mentor/leerkracht, een praktijkdocent en/of een stagebegeleider en voor de leerling belangrijke personen.

Aan de leerlingen die voldoen aan de voorwaarden, zoals gesteld in dit reglement, reikt de school het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' uit. Leerlingen die de schoolloopbaan niet afronden of niet voldoen aan de voorwaarden van het diploma, ontvangen het schooldiploma niet. Zij ontvangen een verklaring (zie WEC artikel 14g lid 4). Hierin staat beschreven dat de leerling onderwijs heeft gevolgd op de vso-school en aan welke leergebieden gewerkt is (zie bijlagen 1, 2 en 3).

In dit reglement zijn de gehanteerde criteria bij het al dan niet verstrekken van het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' uitgewerkt. Daarnaast zijn de samenstelling en taken van de examencommissie vermeld.

Artikel 2. Begrippen

In dit reglement komen de volgende begrippen in alfabetische volgorde aan bod die kort toegelicht worden:

Arbeidscompetenties:	Het geheel van kennis, (vak)vaardigheden en de houding die een leerling nodig heeft voor het uitoefenen van werkzaamheden.
Bewaartermijn:	De termijn dat het schooldiploma door de school bewaard dient te worden.
Examencommissie:	De commissie die beoordeelt of een leerling wel dan niet een diploma behaald heeft.
Examendossier:	Een selectie van bewijzen opgebouwd volgens de gestelde eisen, waaronder relevante bewijsstukken van het genoten onderwijs inclusief de stage(s).
Examengesprek:	Er worden gedurende de onderwijsloopbaan meerdere gesprekken gevoerd met de ouders van de leerling. Tijdens deze gesprekken staat de ontwikkeling van de leerling centraal. Het examengesprek is het laatste formele gesprek met ouders dat gaat over de ontwikkeling van de leerling.
Examenjaar:	Het schooljaar waarin de leerling het examen gaat afronden en gaat uitstromen. Dit is in principe een volledig schooljaar zoals dat ook in het profiel vervolgonderwijs geldt. Een leerling kan echter gedurende het schooljaar uitstromen. Het examenjaar kent in dat geval de minimale duur van 6 kalendermaanden.
Examenkandidaat:	Een leerling die de opleiding voltooid heeft en examen gaat doen.
Leerlingen:	Leerlingen die een toelaatbaarheidsverklaring voor het vso hebben en onderwijs volgen en ingeschreven staan in het uitstroomprofiel dagbesteding.
Mentor:	Specifieke begeleider vanuit de school voor de leerling.
Ouder(s)	Ouder(s), verzorger(s) of voogd(en) van de leerling(en).
Portfolio:	Een ontwikkelingsgericht dossier met bewijsstukken van opgedane kennis, vaardigheden en ervaringen. Dit kan digitaal en/of op papier zijn.
Reglement:	Een set van afspraken met betrekking tot het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'.
Schoolleiding:	Leden van het managementteam van de school voor voortgezet speciaal onderwijs.
Team(leden):	Personeelsleden van de school voor voortgezet speciaal onderwijs.
Vakvaardigheden:	Specifieke handelingen en technieken die binnen een beroep uitgevoerd worden.
Verklaring:	Leerlingen die niet voldoen aan de gestelde eisen die beschreven staan in het examenreglement om het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' te behalen, ontvangen een verklaring. In de verklaring staat vermeld wanneer een leerling stond ingeschreven in de vso-school en hoeveel de leerling aanwezig is geweest (procentueel) en aan welke leergebieden de leerling gewerkt heeft.
Vso:	Voortgezet speciaal onderwijs.

Artikel 3. De duur van het examenreglement: het examenjaar

In dit reglement wordt uitgegaan van leerlingen die ingeschreven staan in het uitstroomprofiel dagbesteding. Doordat leerlingen in het vso op verschillende momenten kunnen uitstromen, kan het voorkomen dat de leerling in het uitstroomjaar niet een volledig schooljaar onderwijs volgt. Het reglement richt zich op het laatste volledige schooljaar (dat is het examenjaar voor de leerling dat in de regel van augustus-juli is) waarin de leerling gaat uitstromen. Wanneer een leerling gedurende het schooljaar uitstroomt, bestaat ook de mogelijkheid om het diploma te behalen ondanks dat er dan geen sprake is van een volledig schooljaar. De minimale duur van het examenjaar is 6 kalendermaanden teruggerekend vanaf de geplande uitstroombdatum. Het examenjaar duurt in principe een volledig schooljaar en kan bij eerder uitstromen van de leerling verkort worden, waarbij het examenjaar tenminste 6 kalendermaanden telt.

Artikel 4. De eisen voor het behalen van het schooldiploma

Om het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' te behalen, dient de leerling te voldoen aan het examendossier (zie 0). Een leerling bouwt voortdurend aan zijn examendossier door de ontwikkeling die hij doormaakt. De bewijslast van het proces van leren en ontwikkelen kan de leerling in het portfolio inzichtelijk maken. De leerling is eigenaar van het portfolio, de rol van de school is faciliterend en coachend. Aan leerlingen worden in het examenjaar de volgende eisen gesteld om het schooldiploma te behalen:

1. De duur van het examenjaar

Het examenjaar is in principe een volledig schooljaar en duurt tenminste 6 kalendermaanden (zie 0).

2. Het portfolio

Het portfolio bestaat uit vier onderdelen, dat zijn:

a) Praktijkvorming

De praktijkvorming vormt de kern van het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'. Hierbij gaat het om de volgende onderdelen (de bewijslast zit in het portfolio van de leerling):

- De stages die de leerling heeft gelopen en de beheersing van de arbeidscompetenties (ook wel werknemersvaardigheden genoemd). De arbeidscompetenties hebben veel overlap met de sociaal-emotionele competenties waar de leerling aan werkt;
- De mate van beheersing van vakvaardigheden;
- Eventueel behaalde (branche) certificaten en/of diploma's op het gebied van de praktijkvorming.

b) Presentatie "Wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik?"

De leerling presenteert zichzelf en reflecteert op de eigen kwaliteiten en motieven binnen zijn mogelijkheden. De leerling geeft onder andere aan wat hij wil gaan doen op het gebied van werken, hoe hij de eigen loopbaan gaat sturen en wie hij daarvoor nodig heeft vanuit het eigen netwerk. Dit behoort tot de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) van de leerling. Binnen de LOB is aandacht voor de kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, werkexploratie, loopbaansturing en de netwerken van de leerling.

c) Kernvakken

De leerling heeft deelgenomen aan de lessen op het gebied van de cognitieve kernvakken en heeft daarvan bewijsstukken zoals bijv. (toets)uitslagen in het portfolio opgenomen:

- De lessen 'Nederlandse taal en communicatie';
- De lessen 'Rekenen wiskunde'.

De ontwikkeling op het gebied van de kernvakken is belangrijk, maar is niet doorslaggevend het behalen van het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'.

d) Wonen, vrije tijd en burgerschapsvorming

De leerling heeft deelgenomen aan de lessen op het gebied van de domeinen 'wonen', 'vrije tijd' en 'burgerschap':

- Op het gebied van het domein 'wonen' maakt de leerling de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid inzichtelijk door middel van bewijsstukken van opdrachten die de leerling heeft uitgevoerd;
- Op het gebied van het domein 'vrije tijd' presenteert de leerling welke hobby's hij heeft en/of hoe hij de vrije tijd wil gaan inrichten;

- Op het gebied van het domein 'burgerschap' gaat het over het als een burger deel kunnen nemen aan de maatschappij en het digitaal vaardig zijn. De leerling maakt dit inzichtelijk door middel van bewijsstukken van opdrachten en/of de deelname aan thema's en workshops e.d. die de leerling heeft uitgevoerd en/of gevolgd.

Wanneer de leerling aan alle voorgaande onderdelen heeft voldaan, dan wordt de leerling uitgenodigd voor het examengesprek. De leerling is feitelijk al geslaagd voor het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' wanneer hij op mag gaan voor het afrondende examengesprek. Wanneer de leerling niet aan de voorgaande onderdelen voldoet, dan zakt de leerling niet, maar wordt de leerling niet uitgenodigd voor het afrondende examengesprek. De leerling ontvangt de verklaring ter afronding (zie bijlage 3).

3. Examengesprek

Wanneer de leerling het examengesprek mag voeren met als doel het behalen van het diploma, dan voldoet de leerling aan de eisen die gesteld zijn onder onderdeel 1 (voldoende maanden examenjaar) en onderdeel 2 (portfolio met behaalde resultaten).

De leerling presenteert tijdens het examengesprek het portfolio. Het portfolio vormt het centrale document van de ontwikkeling en de wensen van de leerling. In het kader van een leven lang leren kan de leerling het portfolio (digitaal) meenemen naar de volgende fase in het leven van de leerling en het portfolio verder bijhouden en aanvullen.

De presentatie en de presentatievorm zijn passend binnen de mogelijkheden van de (individuele) leerling. Tijdens het examengesprek wordt stilgestaan bij wat de leerling heeft geleerd en is een afrondende bijeenkomst over het portfolio en het onderwijsleerproces. De leerling presenteert (in de meest ruime betekenis van het woord) binnen zijn mogelijkheden wat hij geleerd heeft en wat zijn of haar talenten en voorkeuren zijn. Dit is in aanwezigheid van de mentor/leerkracht, een praktijkdocent en/of een stagebegeleider en voor de leerling belangrijke personen. De leerling kan één of meerdere voor hem belangrijke personen uitnodigen die aanwezig zijn bij het examengesprek dat ook de afronding van de voortgezet onderwijsloopbaan vormt.

Beoordeling en afronding

Aan het einde van het examengesprek hebben de mentor, de stagebegeleider/stagecoördinator en de eventuele assessor een kort overleg over een persoonlijke opmerking die toegevoegd wordt aan het schooldiploma (zie bijlage 4 voor de checklist/cijferlijst). Wanneer de leerling voldoet aan de in het reglement gestelde eisen, dan is de leerling geslaagd voor het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding'. De uitreiking van het diploma kan na afloop van het examengesprek zijn of op een nader door de school te bepalen moment.

Artikel 5. Het examendossier

De in 0 en Artikel 4 gestelde eisen zijn terug te vinden in het examendossier. Dit dossier bestaat minimaal uit:

1. Persoonsgegevens en NAW-gegevens, curriculum vitae (schoolloopbaan, het voorkeursprofiel of de voorkeurssector van de leerling en gelopen stages) en een pasfoto die niet ouder is dan 2 jaar.
2. Het examenjaar heeft in principe de duur van een schooljaar (bij eerder uitstromen dan aan het einde van het schooljaar telt het examenjaar tenminste 6 kalendermaanden). Wanneer de leerling gedurende het schooljaar uitstroomt, geldt het examendossier over minimaal 6 kalendermaanden.
3. Bewijs van voldoende onderwijs- en stagedeelname gedurende het examenjaar binnen de mogelijkheden van de leerling.
4. Het portfolio met daarin tenminste:
  - a. De ontwikkeling op het gebied van de praktijkvorming in het examenjaar: bewijzen van de stage(s), de vakvaardigheden en eventueel behaalde certificaten en/of diploma's;
  - b. Presentatie van 'Wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik' en een beschrijving van de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) met daarin aandacht voor de kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, werkexploratie, loopbaansturing en netwerken;
  - c. Deelname aan de lessen Nederlandse taal en communicatie en Rekenen wiskunde en de doorgemaakte ontwikkeling van Nederlandse taal en communicatie en Rekenen wiskunde;
  - d. Deelname aan de lessen op het gebied van de domeinen wonen, vrije tijd en burgerschap en bewijzen van het werken aan deze domeinen;
5. De leerling mag opgaan voor het examengesprek, indien de leerling heeft voldaan aan de in het reglement vermelde eisen.
6. De schriftelijke uitslag van het examengesprek. In de bijlage is een checklist opgenomen om te bepalen of aan alle voorwaarden van het examendossier is voldaan. Deze checklist kan opgenomen worden als schriftelijke uitslag van het examen.

Artikel 6. De examencommissie van de school

Samenstelling en rollen

De examencommissie die toeziet op het proces van examineren en of de examendossiers voldoen aan de gestelde eisen (waarborgen van de procedure en de kwaliteit) bestaat in ieder geval uit:

- Een lid van de Commissie voor de begeleiding die tevens voorzitter van de commissie is;
- Een leerkracht die de verslaglegging en communicatie verzorgt namens de examencommissie (secretaris). Deze leerkracht is niet de leerkracht van de eindgroep, anders zou deze zijn eigen werk keuren;
- Een stagebegeleider of praktijkdocent.

De voornaamste taak van de examencommissie is beoordelen of de leerling voldoet aan de eisen, zoals gesteld in 0, Artikel 4 en 0. Vervolgens neemt de examencommissie een besluit over het uitreiken van het schooldiploma of de verklaring.

Bijeenkomsten examencommissie

De examencommissie komt in ± april van het schooljaar bijeen of aan het eind van de schoolloopbaan van de individuele leerling bij eerder uitstromen (zie bijlage 5 voor een procesbeschrijving). De examencommissie bepaalt of een schoolverlater een schooldiploma dan wel een verklaring ontvangt. Als een leerling niet voldoet aan de eisen van het examendossier en/of voldoende onderwijsdeelname, dan wordt de leerling besproken in de examencommissie. De examencommissie zal informatie inwinnen bij bijv. het team (zoals mentoren, zorgteam, docenten die een certificaat niet verstrekt hebben) om een beeld te vormen van de leerling. Als er sprake is van een positieve ontwikkeling en/of van bijzondere omstandigheden, kan de commissie alsnog besluiten tot diplomering. Deze afweging wordt schriftelijk onderbouwd.

Het schooldiploma of de verklaring

Wanneer de leerling geslaagd is voor het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding', dan geeft de examencommissie dit door aan de administratie van [SCHOOLNAAM] dat het diploma print op officieel waardepapier. Het format dat het ministerie van OCW voorschrijft wordt hierbij gevolgd. Dit geldt voor zowel het schooldiploma als de verklaring (zie bijlagen 1, 2 en 3).

De directeur van [SCHOOLNAAM] reikt het schooldiploma of de verklaring uit (zie Staatsblad 179 2021 artikel 14g lid 1 en 4).

Artikel 7. Vaststelling en wijziging

Dit reglement is vastgesteld door het bevoegd gezag van [SCHOOLNAAM], nadat de medezeggenschapsraad van [SCHOOLNAAM] hiermee heeft ingestemd. Het reglement wordt jaarlijks geëvalueerd voor de zomervakantie en waar nodig gewijzigd voor ingang van het nieuwe examenjaar.

De examencommissies is verantwoordelijk voor de evaluatie en revisie van het examenreglement. Zie bijlage 2 voor een procesbeschrijving.

Artikel 8. Publicatie

Het reglement van de school ligt ter inzage bij de directeur en de schooladministratie en staat op de website van [SCHOOLNAAM]. Het reglement wordt uitgereikt aan examenkandidaten en hun ouders. In bijlage 3 staat een voorbeeldbrief voor leerlingen en ouders ter introductie op het examenjaar. Een samenvatting van het examenreglement is in de schoolgids opgenomen.

Artikel 9. Bewaartermijn

De bewaartermijn voor een diploma is beschreven in het 'Informatieblad archiefbeheer bij scholen'⁶ van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Hierin staat beschreven wat de wettelijke bewaartermijnen zijn voor scholen. In deze richtlijn wordt rekening wordt gehouden met de AVG.

[SCHOOLNAAM] hanteert de bewaartermijn van het 'Bijzonder voortgezet onderwijs', omdat zij een stichting is ('Scholen met een privaatrechtelijke rechtsvorm'). Het archiefbeheer bij scholen schrijft voor dat scholen voor bijzonder voorgezet onderwijs (dat zijn de privaatrechtelijke scholen, zie hoofdstuk 1 van het informatieblad) geen examengegevens mogen vernietigen zonder selectielijst.

De PO-raad en De VO-raad hebben het voornemen om voor de PO en de VO-sector een selectielijst te ontwikkelen waarin staat beschreven wat de bewaartermijnen voor archiefbescheiden zijn⁷. De verwachting is dat de PO-raad en de VO-raad in 2023 een selectielijst⁸ hebben opgesteld waarin beschreven is wat de bewaartermijnen voor het PO en VO zijn. Tot die tijd adviseren de PO-raad en VO-raad geen gegevens die onder de openbaar gezagtaken vallen te vernietigen. De [SCHOOLNAAM] volgt deze lijn totdat er een selectielijst is opgesteld voor het PO en VO.

Artikel 10. Slotbepaling

In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet en voor zover het de gang van zaken van de examencommissie betreft, beslist de examencommissie.

De reguliere klachtenprocedure van [SCHOOLNAAM] is van toepassing op dit examenreglement.

Het examenreglement wordt jaarlijks geëvalueerd. Het reglement vereist instemming van de MR en dient vastgesteld te worden door het bevoegd gezag van [SCHOOLNAAM]. De bijlagen vallen buiten de reikwijdte van het examenreglement. De bijlagen fungeren als werkdocumenten en kunnen door [SCHOOLNAAM] aangepast worden zonder dat instemming van de MR vereist is en het vastgesteld dient te worden door het bevoegd gezag.

Artikel 11. Bronvermelding

- Wijziging van de Wet op de expertisecentra, zie de site van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- Archiefbeheer bij scholen van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed;
- PO-Raad en VO-raad en Kennisnet over bewaartermijnen en selectielijsten;
- Het Staatsblad 2021, 179 met de wijziging van de wet- en regelgeving;
- De Staatscourant 2021, 36521 bijlage C met het model voor het schooldiploma;
- DUO voor het bestellen van het waardepapier voor het schooldiploma.

⁶ Bron: 'Informatieblad archiefbeheer bij scholen'. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

⁷ Bron: 'Tijdelijke handreiking bewaartermijnen po/vo versie 1.2 (december 2020)'. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

⁸ Bron: 'Wettelijke bewaartermijnen voor openbaar gezagtaken vanaf 2023'. Datum van raadplegen: 01-06-2022.

Bijlage 1: Format tekst schooldiploma

SCHOOLDIPLOMA

VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS

UITSTROOMPROFIEL DAGBESTEDING

De ondergetekenden verklaren dat

.....,

geboren ..... te .....,

van ..... tot .....

met gunstig gevolg heeft deelgenomen aan het voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in artikel 14f van de Wet op de expertisecentra en dit heeft gevolgd aan

.....

te .....

Plaats .....

Datum .....

De secretaris:

De directeur:

.....

.....

Handtekening van de kandidaat:

.....

Doorhalingen en/of wijzigingen maken dit schooldiploma ongeldig.

Let op, de originele tekst lijkt niet goed te zijn.

De originele wettekst is:

"[...] met gunstig gevolg heeft deelgenomen aan het voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in artikel 14c van de Wet op de expertisecentra heeft gevolgd aan [...]"

Tekstueel voorstel:

"[...] met gunstig gevolg heeft deelgenomen aan het voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in artikel 14c van de Wet op de expertisecentra en dit heeft gevolgd aan [...]"

Bijlage 2: Voorbeeld van een ingevuld schooldiploma

[LOGO VAN DE SCHOOL]

SCHOOLDIPLOMA

VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS

UITSTROOMPROFIEL DAGBESTEDING

De ondergetekenden verklaren dat

Achternaam, Voornaam

geboren **voorbeeld datum** te **Voorbeeld stad**,

van **voorbeeld startdatum op school** tot **voorbeeld einddatum op school**,

met gunstig gevolg heeft deelgenomen aan het voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in artikel 14f van de Wet op de expertisecentra en dit heeft gevolgd aan

Voorbeeld vso

te **Voorbeeld stad**

Plaats **Voorbeeld stad**

Datum **voorbeeld datum**

De secretaris:

De directeur:

Handtekening

Handtekening

Handtekening van de kandidaat:

Handtekening

MODEL

Doorhalingen en/of wijzigingen maken dit schooldiploma ongeldig.

Bijlage 3: Voorbeeld tekst voor op de verklaring

In het voorgestelde vierde lid van artikel 14g van de Wet op de expertisecentra wordt vastgelegd dat leerlingen die het arbeidsmarktgerichte uitstroomprofiel verlaten zonder dat ze in aanmerking komen voor een schooldiploma, een verklaring ontvangen. Daarmee wordt aangesloten bij artikel 31 van de WVO en 76 van de WVO BES, dat voor de andere schoolsoorten vastlegt dat leerlingen die het onderwijs verlaten, een verklaring krijgen. Voor het vso is de verklaring nieuw. Anders dan voor de andere schoolsoorten worden er verder geen eisen gesteld aan de verklaring. Zo krijgt het bevoegd gezag de vrijheid om een vorm en inhoud aan de verklaring te geven die passen bij het karakter van de school en het type leerling.

VOORBEELD VERKLARING VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS

UITSTROOMPROFIEL DAGBESTEDING

De ondergetekende verklaart dat

.....,

geboren ..... te ..... ,

van ..... tot .....

voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in artikel 14f van de Wet op de expertisecentra heeft gevolgd

aan .....

te .....

De leerling heeft gewerkt aan de volgende leergebieden:

.....
.....
.....

De leerling heeft gewerkt aan de volgende leergebiedoverstijgende thema's:

.....
.....

De voorbereiding op dagbesteding van de leerling heeft plaatsgevonden in de sector(en):

.....

De leerling heeft bij de volgende instanties/bedrijven stage gelopen:

.....

Plaats .....

Datum.....

Handtekening van de directeur:

Handtekening van de leerling:

.....

Doorhalingen en/of wijzigingen maken deze verklaring ongeldig.

Bijlage 4: Checklist/cijferlijst examendossier

Checklist examendossier inclusief portfolio	
1. Persoonsgegevens	Voldaan
- NAW-gegevens van de leerling	Ja / nee
- Curriculum vitae met een overzicht van de schoolloopbaan, het voorkeursprofiel/-sector en een overzicht van de gelopen stages	Ja / nee
- Een pasfoto van de leerling (niet ouder dan 2 jaar)	Ja / nee
2. Voldoende maanden examenjaar	
- Het aantal maanden dat de leerling onderwijs heeft gevolgd in het examenjaar bedraagt in principe 1 schooljaar en tenminste 6 kalendermaanden	Ja / nee
3. Portfolio (gaat over de periode van het examenjaar)	Voldaan
Praktijkvorming (onderdeel domein werken):	
- Met voldoende gevolg uitgevoerde stage	Ja / nee
- Overzicht van de beheersing van vakvaardigheden	Ja / nee
- Behaalde diploma's en/of certificaten die de leerling heeft behaald (optioneel)	
Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB-lessen)	
- De leerling heeft deelgenomen aan de LOB-lessen	Ja / nee
- Presentatie van "wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik?"	Ja / nee
Kernvakken	
- De leerling heeft deelgenomen aan de lessen Nederlandse taal en communicatie	Ja / nee
- De leerling heeft deelgenomen aan de lessen Rekenen wiskunde	Ja / nee
- De leerling heeft bewijzen opgenomen van de ontwikkeling op het gebied van Nederlandse taal en communicatie en Rekenen wiskunde	Ja / nee
Domeinen (onderdelen domein wonen, vrije tijd en burgerschap):	
- De leerling heeft deelgenomen aan de lessen die betrekking hebben op de domeinen wonen, vrije tijd en burgerschap	Ja / nee
- De leerling heeft bewijzen opgenomen van de lessen rondom de domeinen wonen, vrije tijd en burgerschap	Ja / nee
Is aan alle onderdelen van het portfolio voldaan?	Ja / nee
Is het antwoord 'ja', dan mag de leerling het examengesprek voeren waarin de leerling (binnen zijn mogelijkheden) het portfolio presenteert.	
4. Examengesprek	Voldaan
Presentatie van het portfolio en de persoonlijke ontwikkeling	Ja / nee
Totaal	
Score per deel	Voldaan
- 1. Persoonsgegevens	Ja / nee
- 2. Examenjaar	Ja / nee
- 3. Portfolio	Ja / nee
- 4. Examengesprek	Ja / nee
Geslaagd	Ja / nee
Deze checklist inclusief de uitslag wordt opgenomen in het examendossier van de leerling.	
Opmerking:	

Bijlage 5: Beschrijving van het diplomeringsproces (voorbeeld)

Thema: Opstellen examenreglement profiel dagbesteding			
Opstellen examenreglement profiel dagbesteding	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. Inlezen in de wet- en regelgeving en het opstellen van een plan inclusief een planning.		Directeur	Lid Commissie voor de Begeleiding
2. Samenstellen van een werkgroep die het examenreglement voor het profiel dagbesteding opstelt.		Directeur	Lid Commissie voor de Begeleiding
3. Plannen van de bijeenkomsten met de werkgroep.		Directeur	Lid Commissie voor de Begeleiding
4. Opstellen van het examenreglement en het benoemen van het hoogste leerjaar als examenjaar.		Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
5. Bevoegd gezag verzoeken tot voorgenomen vaststelling.		Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
6. Aanbieden examenreglement aan de MR voor instemming.		Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
7. Vaststellen van het examenreglement door bevoegd gezag.		Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
8. Publiceren van het examenreglement op de website en in de schoolgids en een exemplaar ter inzage leggen bij het secretariaat. Hiermee is het examenreglement beschikbaar voor uitvoering met terugwerkende kracht tot het begin van het schooljaar '21 – '22.		Directeur	Lid Commissie voor de Begeleiding

Thema: Jaarlijkse revisie examenreglement profiel dagbesteding			
Revisie examenreglement profiel dagbesteding	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. Jaarlijkse evaluatie van het examenjaar door de examencommissie.	Jaarlijks begin juni na de examenweek	Examencommissie	Directeur
2. Bijeenkomst met afvaardiging van iedere examencommissie gezamenlijke evaluatie examenreglement.	Jaarlijks eind juni	Examencommissie	Directeur
3. Revisie van het examenreglement.	Jaarlijks eind juni	Examencommissie	Directeur
4. Afstemming met MR en waar nodig instemming MR.	Jaarlijks begin juli	Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
5. Vaststellen door bevoegd gezag van het gereviseerde examenreglement.	Jaarlijks eind augustus	Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
6. Publiceren van het gereviseerde examenreglement op de website en in de schoolgids en een exemplaar ter inzage leggen bij het secretariaat.	Jaarlijks bij start nieuwe schooljaar	Directeur	Lid Commissie voor de Begeleiding

Thema: Uitvoeren examenreglement profiel dagbesteding			
Vorbereiding leerlingen examenjaar	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. De verwachte uitstroombdata van iedere leerling in de midden- en bovenbouw vaststellen en registreren bij vaststellen/evaluatie OPP.	Twee keer per schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
2. Leerlingen die in het komende schooljaar zullen uitstromen bevorderen naar het examenjaar.	Einde schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
Vaststellen examencommissie en inrichten proces	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. Samenstellen van de examencommissie en beleggen van de rollen van voorzitter en secretaris.	Einde schooljaar	Lid Commissie voor de Begeleiding	Directeur
2. Plannen van de examendatum/-week aan het einde van het schooljaar.	Begin schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
3. Plannen van de bijeenkomsten van de examencommissie.	Begin schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
4. De geplande bijeenkomsten van de examencommissie uitvoeren en verslaglegging van de bespreking.	Gedurende het schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
5. Plannen van de examendatum van individuele leerlingen die gedurende het schooljaar uitstromen.	Begin schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
6. Plannen van de datum waarop de uitreiking van de diploma's en de verklaringen plaatsvindt.	Begin schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
Communicatie naar leerlingen en ouders	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. Uitreiken van het examenreglement aan de examenleerlingen en aan de ouder(s) of opvoeder(s).	Begin schooljaar	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
2. Bespreken en toelichten van het examenreglement aan leerlingen en ouders tijdens een informatiemoment.	Begin schooljaar	Examencommissie	Leerkracht eindgroep
Uitvoeren examenreglement	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. Aanleggen van het examendossier per leerling.	Tijdens het schooljaar	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
2. Leerling een persoonlijk portfolio geven waarin zij de bewijsstukken kunnen verzamelen.	Begin schooljaar	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
3. Leerlingen vullen het portfolio en werken daarmee aan het examendossier gedurende het onderwijsleerproces.	Tijdens het schooljaar	Leerling	Leerkracht eindgroep
4. Nauwgezet de aanwezigheid van de registreren op school en op stage door de teamleden.	Tijdens het schooljaar	Team	Lid Commissie voor de Begeleiding
5. Leerlingen periodiek de mogelijkheid bieden om het portfolio bij te werken.	Tijdens het schooljaar	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
6. Mentor ziet erop toe dat het examendossier gevuld wordt.	Tijdens het schooljaar	Leerkracht eindgroep	Examencommissie

7. Twee maanden voor de uitstroombdatum van de leerling, vult de mentor de 'checklist examendossier' in.	2 maanden voor uitstromen	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
8. De mentor en de leerling maken het examendossier compleet.	> 1 maand voor uitstromen	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
Aanbieden examendossier aan examencommissie	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. De mentor biedt het examendossier aan de examencommissie aan.	2 maanden voor uitstromen	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
2. De examencommissie beoordeelt de inhoud en compleetheid van het examendossier van de leerling.	Binnen 2 weken na aanbieden	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
3. Wanneer het examendossier compleet is, wordt de leerling door de mentor uitgenodigd voor het examengesprek. Wanneer het examendossier niet compleet is, krijgt de leerling de tijd om het aan te vullen en compleet te maken.	Direct na besluit examencommissie	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
4. Wanneer het examendossier compleet is, communiceert de secretaris van de examencommissie met de administratie voor het gereedmaken van het schooldiploma en de verklaringen voor de leerlingen die het schooldiploma niet behalen. Er vindt afstemming over de datum waarop alles gereed is.	Direct na besluit examencommissie	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding
Examengesprek leerlingen met compleet examendossier	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. De mentor nodigt de leerling, de stagebegeleider/praktijkdocent en voor de leerling belangrijke personen uit voor het examengesprek.	In examenweek of individueel bepaald bij eerder uitstromen	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
2. De genodigden voor het examengesprek krijgen minimaal een week voor het examengesprek het examendossier ter inzage.	Direct na besluit examencommissie	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
3. Tijdens het examengesprek presenteert de leerling het portfolio en wordt gereflecteerd op de schoolloopbaan.	In examenweek of individueel bepaald bij eerder uitstromen	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
4. Tijdens het examengesprek wordt de checklist mb.t. het examendossier ingevuld en compleet gemaakt.	Tijdens het examengesprek	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
5. Aan het eind van het examengesprek wordt een opmerking toegevoegd aan de checklist m.b.t. het examendossier.	Aan het einde van het examengesprek	Leerkracht eindgroep	Examencommissie
6. De leerling krijgt te horen dat hij geslaagd is voor het schooldiploma en wordt uitgenodigd voor de diploma-uitreiking.	Aan het einde van het examengesprek	Leerkracht eindgroep	Examencommissie

Uitreiking diploma's en verklaringen	Planning	Verantwoordelijk voor de uitvoering	Check door
1. De leerling en de ouder(s)/opvoeder(s) worden uitgenodigd voor de uitreiking van het schooldiploma of de verklaring.	2 maanden voor uitreiking	Examencommissie	Directeur
2. Feestelijke uitreiking schooldiploma of verklaring en afronding van de schoolloopbaan.	Einde van het schooljaar	Directeur	Examencommissie
3. Archivering door de examencommissie van de checklist examendossier en een kopie van het schooldiploma van iedere leerling en de verklaringen van de leerlingen die het schooldiploma niet behalen.	Einde van het schooljaar	Examencommissie	Lid Commissie voor de Begeleiding

Bijlage 6: Handreiking voor leerlingen en ouders

Beste leerling,

Welkom in het examenjaar. Dit jaar kun je het 'schooldiploma vso uitstroomprofiel dagbesteding' behalen. Op onze school noemen wij dit het 'diploma profiel dagbesteding'.

In het examenjaar letten wij op meerdere onderdelen. Die hebben wij beschreven in een examenreglement. Het examenreglement is uitgebreid. Deze handreiking is een samenvatting van belangrijke onderwerpen uit het examenreglement. Je mentor zal dit aan het begin van het examenjaar met je bespreken en aan je uitleggen.

Examenjaar

Het laatste jaar dat je bij ons op school zit in de hoogste klas, noemen wij het examenjaar. In dit schooljaar doe je examen. Veel leerlingen doen examen vlak voor de zomervakantie. Als je eerder dan de zomervakantie onze school verlaat, dan kun je ook nog het diploma behalen. Je examenjaar start dan iets eerder. Het examenjaar duurt minimaal 6 kalendermaanden.

Examendossier

Iedere dag dat je op school en de stage bent, werk je aan je examendossier. In het examendossier staat wat je allemaal moet doen om het diploma te behalen. Het portfolio is een belangrijk onderdeel van het examendossier. Het examendossier bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Jouw persoonsgegevens;
2. Het aantal maanden onderwijs in het examenjaar;
3. Je aanwezigheid op school en op stage;
4. Het portfolio (praktijkvorming, LOB, Nederlands en Rekenen en wonen, vrije tijd en burgerschap);
5. Het examengesprek;
6. De checklist die gebruikt wordt tijdens het examengesprek.

Hieronder worden een aantal belangrijke onderwerpen uitgelegd.

Aanwezigheid

Om het diploma te kunnen behalen moet je op school en op stage zijn. Als je spijbelt kan dit gevolgen hebben voor het kunnen behalen van het diploma. Ziek zijn telt niet mee, daar kun je niets aan doen. Hier moet je natuurlijk wel eerlijk mee omgaan, want eerlijk zijn is erg belangrijk.

Portfolio

Wij willen graag dat je in het examenjaar een portfolio hebt. In een portfolio kun jij belangrijke dingen verzamelen en laten zien. Dit kan in een map of digitaal. Het gaat erom dat je bewijzen verzamelt door het hele jaar heen en in je portfolio stopt. In het portfolio verzamel je bewijzen over de volgende onderwerpen:

- Praktijkvorming;
- LOB;
- Nederlands en Rekenen;
- Wonen, vrije tijd en burgerschap.

Praktijkvorming

Wij kijken naar hoe het gaat tijdens de praktijklessen en op de stage. Dat noemen wij de praktijkvorming. Wij zijn erg benieuwd naar hoe jij vindt dat het gaat op de stage. Ook willen wij graag weten wat de stagebegeleider van school ervan vindt. En natuurlijk hoe de werkgever vindt dat het gaat. Stage beoordelingen zijn dus erg belangrijk. Misschien heb je certificaten of diploma's gehaald. Dit kun je allemaal in je portfolio bewaren.

LOB

LOB is de afkorting van Loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Tijdens deze lessen onderzoek je waar je goed in bent, wat je leuk vindt, wat je niet zo leuk vindt, enzovoort. Je maakt een presentatie over jezelf. Daarin

presenteer je onder andere jouw talenten, wat je al goed kan, wat je wilt worden, hoe je wilt gaan wonen en wat je hobby's zijn. En natuurlijk wat je gaat doen om dit te bereiken.

Nederlands en Rekenen

Wij vinden het belangrijk dat je goed meedoet met alle lessen. Nederlands en Rekenen heb je je hele leven nodig. Wij willen graag dat je (toets)resultaten in je portfolio opneemt. Je mentor kan je hierbij helpen.

Wonen, vrije tijd en burgerschap

Op school leer je veel dingen die te maken hebben met je zelfstandigheid. Zo leer je goed voor jezelf te zorgen en gezond te leven. Ook ben je bezig op school met hoe je wilt wonen en hoe je de vrije tijd wilt besteden. Burgerschap is een erg belangrijk onderwerp. Het gaat bijv. hoe wij in Nederland met elkaar omgaan en samenleven. Ook leer je tijdens deze lessen wat je rechten en plichten zijn als burger en als werknemer. Opdrachten en bewijzen hiervan kun je in je portfolio bewaren.

Examengesprek

Als je aan alle onderdelen voldoet, dan mag je het examengesprek gaan voeren. Hierin presenteer jij je portfolio. Wij gaan dan hierover praten. Ook willen wij graag samen met jou terugkijken naar hoe het is gegaan op school. Hier mag je in overleg met je mentor voor jou belangrijke mensen uitnodigen. Aan het einde van het examengesprek hoor je of je geslaagd bent.

Verklaring

Als je examendossier niet aan de voorwaarden voldoet, ontvang je een verklaring. Met de verklaring kun je aantonen dat je bij ons op school hebt gezeten en aan welke leergebieden je gewerkt hebt.

Uitreiking diploma of verklaring

Aan het einde van het examenjaar is een feestelijke bijeenkomst. Je krijgt dan het diploma of de verklaring uitgereikt van de directeur.

Tot slot

Wij zijn heel benieuwd naar je portfolio waarin je alle belangrijke bewijzen gaat bewaren. Het is belangrijk dat je op tijd om hulp vraagt als iets niet lukt. Samen gaat het ons vast lukken.

Wij wensen je een heel mooi en goed examenjaar toe.

Het team van [SCHOOLNAAM]